Schildberger, František

Úvod

In: Schildberger, František. *Podoby české literární reportáže.* Vydání první Brno: Masarykova univerzita, 2020, pp. 7-8

ISBN 978-80-210-9656-1 (brožováno); ISBN 978-80-210-9657-8 (online ; pdf)

Stable URL (handle): https://hdl.handle.net/11222.digilib/142929
Access Date: 17. 02. 2024
Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

MUNI ARTS Masarykova univerzita Filozofická fakulta

Digital Library of the Faculty of Arts,
Masaryk University
digilib.phil.muni.cz

1 ÚVOD

Reportáž je slovo, se kterým se setkáváme relativně často jak v běžné komunikaci, tak v odborném kontextu; zdálo by se, že reportáž jako označení určitého textového typu či žánru patří k pojmům dobře definovaným, že o základních charakteristikách reportáže se nevede spor.

Ve své knize bych chtěl nejen připomenout, jak bylo definování reportáže v českém prostředí obtížné (spíš ovšem v teoretické reflexi než v tvorbě), a poukázat mimo jiné i na to, že v otázce zařazení reportáže a antecedentních reportážních textů do žánrového a obecněji literárního kontextu panuje dodnes určitá míra nejistoty a nejasnosti; a nejde přitom jen o to, že jiný může být pohled na reportáž z hlediska žurnalistické teorie a praxe – a jiný z hlediska „čistého" umění.

I když již reportáž byla nepochybně přijata mezi umělecké literární žánry, stále se – někdy vědomě, jindy snad spíš jen podvědomě – na ni hledí jako na „zvláštní případ" či „výjimku". V úvodní teoretické části své publikace se proto snažím zkoumat žánr literární reportáže optikou různých interpretačních konceptů vytvořených původně pro zkoumání fabulovaných beletristických textů a zjistit, nakolik reportáž obstojí v takovémto „měření sil".

Těžiště předkládané práce pak tvoří chronologicky řazený soubor malých případových studií věnovaných jednotlivým významným osobnostem a fenoménům české reportáže, s přihlédnutím k těm momentům ve středoevropském vývoji, které měly na českou reportáž bezprostřední vliv. Přikláním se k tomu, že proměny tohoto žánru lze zkoumat právě jen touto formou; podle mého názoru byl totiž vývoj reportáže v českých zemích do té míry nespojitý, přerušovaný a protikladný, že nikdy nevytvářel po delší období jeden silný proud (jako kupříkladu v sousedním Polsku). Přitom jsem se snažil klást důraz na kladný rub této nespojitosti, totiž skutečně mimořádnou pestrost tvůrčích postupů, se kterými se v reportáži u nás setkáváme.

Fenomén české reportáže zkoumám – po nezbytném připomenutí děl vnímaných v evropském kontextu jako klasická – od jeho antecedence v 19. století až do osmdesátých let 20. století. Jedním z mých záměrů bylo poukázat na téměř nepřipomínaný fakt, že reportáž v českých zemích vyrůstá i z kořenů, které pevně tkvějí v bohaté publicistické tvorbě 19. století, možná paradoxně zejména v jeho první polovině, a že do jejího rodokmenu patří i pozoruhodně moderní texty Josefa Kajetána Tyla či Boženy Němcové.

Pro zkoumání éry po roce 1989, kterou můžeme označit slovem současnost, mi chybí potřebný nadhled a odstup; a to nejen proto, že jsem se od začátku devadesátých let 20. století jako redaktor *Lidových novin* na vývoji české reportáže, i když jistě ne zásadním způsobem, také sám podílel, a dále i proto, že jsem v následujících více než deseti letech praktickou žurnalistiku, a tedy i reportáž, vyučoval na několika vysokých školách (Masarykova univerzita v Brně, Univerzita Palackého v Olomouci, Univerzita Jana Amose Komenského a Univerzita Karlova v Praze), a tak opět ovlivňoval vývoj reportáže, nýbrž především proto, že se mi vývoj reportáže po roce 1989 jeví jako dosud neujasněný, neuzavřený, vnitřně protikladný a nehotový, byť i v současnosti již lze nepochybně rozeznat některé výrazné tvůrčí osobnosti.

Tato publikace vychází z mé disertační práce a na tomto místě bych proto také rád srdečně poděkoval všem, jejichž rady, inspirace a pomoc umožnily její vznik, zejména prof. PhDr. Michaele Soleiman pour Hashemi, CSc., doc. PhDr. Jiřímu Kudrnáčovi, CSc., Mgr. Michalu Fránkovi, Ph.D., Mgr. et Mgr. Marku Lollokovi, Ph.D., a mnoha dalším. Děkuji rovněž Mgr. et Mgr. Barboře Svobodové za pečlivou jazykovou korekturu.